

OFFICE OF FILM
& LITERATURE
CLASSIFICATION

Te Tari Whakarōpū Tukuata, Tubitubinga

Sivi Fakangofua 'o e Nāunau 'Ata' mo e Tohi' 'i Nu'u Sila'

Fakamālō atu 'i ho'o lau 'a 'emau fakamatala fekau'aki mo hono sivi fakangofua 'o e nāunau 'ata' mo e tohi' 'i he lea faka-Tonga'. 'Oku mau 'amanaki 'e hoko 'a e fakamatala ko 'eni' ke ne tali ai ha'o ngaahi fehu'i fekau'aki mo hono sivi fakangofua 'o e nāunau 'ata' mo e tohi' 'i Nu'u Sila'.

Kapau 'oku 'i ai ha'o ngaahi fehu'i felāve'i mo hono filifili fakafa'ahinga 'o e nāunau televīsone' mo e lētioo', kātaki 'o vakai ki he uepisaiti 'a e Ma'u Mafai ki he Ngaahi Tu'unga Fakamafola 'Ata' mo e Ongo' (Broadcasting Standards Authority) 'i he – www.bsa.govt.nz.

KO E LAO KI HONO SIVI FAKANGOFUA 'O E NĀUNAU 'ATA' MO E TOHI' 'I NU'U SILA', 'OKU UI IA "KO E LAO KI HONO FAKAKALAKALASI 'O E NGAahi FILIMI FAIVA', VITIOO' MO E NGAahi FA'U TOHI' 1993 (THE FILMS, VIDEOS AND PUBLICATIONS CLASSIFICATION ACT 1993).

'Oku faka'atā 'e he lao' 'a e 'Ōfisi 'o e Fakakalalakasi 'o e Filimi' mo e Fa'u Tohi' (Office of Film and Literature Classification) ke ne fakakalalakasi 'a e ngaahi nāunau 'o hangē ko e ngaahi filimi faiva', DVD, tohi', keimi vitioo', makasini' mo e ngaahi faile fakakomipiuta'. 'Oku fiema'u ia ke ma'u 'e he ngaahi filimi faiva' 'a e ngaahi faka'ilonga fakakalalakasi fakapule'anga 'a Nu'u Sila' kimu'a pea toki fakatau atu, haea atu pe hulu kinautolu 'i Nu'u Sila. Ko e ngaahi keimi vitiō kuo 'i ai honau fakangatangata fakata'umotu'a' kuo pau ke 'i ai honau ngaahi faka'ilonga fakakalalakasi fakapule'anga kimu'a pea toki fakatau atu, haea atu pe hulu fakapule'anga kinautolu 'i Nu'u Sila.

Anga 'o hono Uesia 'e he Lao ki hono Sivi Fakangofua 'o e Nāunau 'Ata' mo e Tohi' 'a Koe mo ho Fāmili'

'Oku tokoni 'a e lao ki hono sivi fakangofua 'o e nāunau 'ata' mo e tohi' 'i Nu'u Sila' ke ne malu'i ai 'a ho fāmili' mei' ha hoko atu 'a ha ngaahi uesia kovi mei' ha ngaahi nāunau ta'efe'unga.

NGAAHI ME'A 'OKU FIEMA'U KE KE 'ILO KI AI FEKAU'AKI MO E LAO KI HONO SIVI FAKANGOFUA 'O E NĀUNAU 'ATA' MO E TOHI'

- 'Oku tapui 'e he lao' hano 'oatu 'o ha ngaahi DVD pe keimi vitiō kuo fakangatangata fakata'umotu'a' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u motu'a 'oku hā atu 'i he faka'ilonga kuo fakakalalakasi 'o fakangatangata ia ki ai'.
- 'Oku tapui 'e he lao' ke 'oatu ha ngaahi DVD, keimi vitiō, tohi, makasini, pe ngaahi faile fakakomipiuta kuo fakangatangata fakata'umotu'a' ki ha fānau kei ta'u si'i 'o tatau ai pē kapau ko e nāunau ko ia' 'oku 'ikai 'i ai hano faka'ilonga fakakalalakasi fakangatangata fakata'umotu'a' 'o'ona.
- 'Oku tapui 'e he lao' ke 'oatu ha ngaahi DVD, tohi, makasini pe faile fakakomipiuta fakalielia ki ha kakai si'i hifo 'i he ta'u 18.

Lau 'a e *Kanoloto 'oku Fakangatangata Fakata'umotu'a'* 'oku hā atu 'i lalo' ke ma'u atu ai 'a e fakamatala felāve'i mo e ngaahi nāunau 'o ha kanoloto 'e ala lava ke fakangatangata fakata'umotu'a'.

KO E NGAahi FAKANGATANGATA FAKATA'UMOTU'A LANU KULOKULA' KO E NGAahi FAKANGATANGATA IA KI HE NGAahi TA'U 'OKU FAKANGOFUA 'E HE LAO'

Ko e ngaahi fakalanulanu 'o e ngaahi faka'ilonga fakakalakalasi' 'oku tatau ia mo e ngaahi lanu 'o e maama hala':

- ko e LANU MATA' 'oku 'uhinga ia 'oku lava 'e ha fa'ahinga taha pē 'o mamata 'i he filimi faiva ko ia'.
- ko e LANU ENGEENGA' 'oku 'uhinga ia 'e lava 'e ha fa'ahinga taha pē 'o mamata 'i he filimi faiva ko ia', kā 'e lava ke ta'efe'unga 'a e filimi ko ia' ki ha kau mamata 'e ni'ihī.
- ko e LANU KULOKULA' 'oku 'uhinga ia 'oku fakangatangata fakata'umotu'a 'a e filimi ko ia'. Kuo pau ke 'oua te ke hulu atu 'a e faiva ko ia' ki ha taha 'oku si'i hifo 'i he ta'u ko ia 'oku hā atu 'i he faka'ilonga fakakalakalasi ko ia'.

Ko e ki'i fakamatala nounou ko ia 'oku hā atu 'i ha faka'ilonga fakakalakalasi 'oku' ne talaatu 'a e kanoloto 'o ha faiva. 'E ala mamahi pe kovi'ia ha ni'ihī 'i he nāunau kanoloto ko 'eni'.

Ko e ngaahi faka'ilonga fakakalakalasi'

G – ko e faiva ko ia' 'oku fe'unga ia ki he tokotaha kotoa pē.

PG – 'e lava ke mamata ha taha pē 'i he faiva' ni. 'Oku fokotu'u atu ke fai ha tataki ki heni 'a ha mātu'a pe tokotaha lahi fakapotopoto kapau 'oku 'i ai ha fānau iiki ange 'oku nau sio he faiva' ni.

M – 'e lava ke mamata ha taha pē 'i he faiva' ni. 'Oku fe'unga ange 'a e faiva ko ia' ki ha kakai 'oku nau motu'a ange 'i he ta'u 16.

RP13 – 'oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 13 tukukehe kapau 'oku nau 'i ai mo ha tokotaha lahi fakapotopoto.

RP16 – 'oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 16 tukukehe kapau 'oku nau 'i ai mo ha tokotaha lahi fakapotopoto.

R13 – 'oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 13.

R15 – oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 15.

R16 – oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 16.

R18 – oku ta'efakalao ke hulu atu 'a e faiva ko eni' ki ha kakai 'oku nau si'i hifo 'i he ta'u 18.

FAKATAU ATU 'O E NGAHI DVD

'E fiema'u ke ke ma'u atu ha ngaahi faka'ilonga fakakalakalasi ki ho'o ngaahi DVD kapau 'oku' ke fie fakatau atu ho'o ngaahi DVD 'i Nu'u Sila. 'E lava ke tautea pa'anga koe 'o a'u hake ki he \$3,000 ki ha'o fakatau atu ha ngaahi DVD 'oku 'ikai ke nau ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga fakakalakalasi 'a Nu'u Sila'.

Ngaahi nāunau fakangatangata fakata'umotu'a mo ta'efakalao'

KANOLOTO 'OKU FAKANGATANGATA FAKATA'UMOTU'A'

Ko e ngaahi kanoloto 'o e nāunau 'oku lava ke fakangatangata fakata'umotu'a' 'oku kau ki ai 'a e:

- Fakalielia fakasino'

- Ngaahi me'a fakalilifu
- Faihia mo ha tō'onga fakatu'utāmaki
- Fakaehaua
- Fetā'aki
- Ngaahi lea mātu'aki tā'etaau 'aupito
- Tāonakita pe fakalavea ki hono sino fakafo'ituitui' pē.

KANOLOTO 'OKU TA'EFAKALAO

'Oku 'i ai 'a e ngaahi kanoloto 'oku tapui fakalao ma'u pē ia 'i Nu'u Sila:

- Kanoloto ki ha tō'onga fakalielia fakasino 'oku kau ai ha fānau
- Kanoloto 'oku' ne faka'ai'ai ha fakalavea mo ha fakamālohi 'i ha fakalielia fakasino
- Kanoloto 'oku' ne faka'ai'ai ha fakamamahi pe tō'onga fakalavea 'oku fu'u hulu'u'a
- Kanoloto ki ha tō'onga fakalielia fakasino 'oku kau ai ha fanga monumanu
- Kanoloto ki ha tō'onga fakalielia 'oku kau ai ha ngaahi sino 'o ha kau pekia
- Kanoloto ki ha ngaahi tō'onga fakalielia fakasino 'oku kau ai ha tu'uofi pe tu'umama'o

'Oku 'i ai foki mo e ngaahi kanoloto 'e ni'ihi 'e lava ke tapui fakalao 'i Nu'u Sila. 'Oku kau 'i heni 'a e kanoloto 'oku' ne:

- Faka'ai'ai ha tō'onga faihia
- Faka'ai'ai ha fetā'aki
- Faka'ai'ai hano pā'usi'i fakalielia'i 'o e fānau
- Ngāue hala'i 'aki 'a ha tēlefua 'a e fānau
- Faka'ai'ai ha tō'onga 'oku tukuhifo ngeia mo filifili mānako

KO E HIA HA'ATE TAUHI HA NĀUNAU 'OKU TA'EFAKALAO

Ko ha hia ia kapau 'oku' te tauhi, pe te te ma'u mei' he 'initaneti', pe te te tufaki atu ha ngaahi nāunau 'oku tapui 'e he lao'. 'E lava ke tuku pilisone koe 'o a'u ki he ta'u 'e 10 ki ha'o tauhi, pe ma'u mei' he 'initaneti', pe tufaki atu ha nāunau ta'efakalao. Lau 'a e konga ki he Kanoloto 'oku ta'efakalao 'a ia 'oku hā atu 'i 'olunga' ke ma'u atu ai 'a e fakamatala ki he ngaahi fa'ahinga kanoloto 'oku ta'efakalao'.

Ko e Fa'unga Sivi Fakangofua 'o e Nāunau 'Ata' mo e Tohi' 'i Nu'u Sila'

'OKU TOKOLAHI 'A E NGAHI KAUTAHA 'OKU NAU FATONGIA'AKI 'A E SIVI FAKANGOFUA 'O E NĀUNAU 'ATA' MO E TOHI' 'I NU'U SILA'

Ko e 'Ōfisi 'o e Fakakalalasi 'o e Filimi' mo e Fa'u Tohi'

- Ko e kautaha fakapule'anga tu'u tau'atāina kimautolu.
- Ko e 'Ōfisa Faisivi Fakangofua Pule' (Chief Censor) ko e 'ulu ia 'o e 'Ōfisi 'o e Fakakalalasi 'o e Filimi' mo e Fa'u Tohi'.
- 'Oku mau fakakalalasi 'a e ngaahi nāunau 'e ngali fiema'u ke fakangatangata fakata'umotu'a pe tapui'. 'Oku malava ke fakangatangata fakata'umotu'a pe tapui ha me'a kapau 'oku 'i loto ai ha tō'onga fakalielia fakasino, ngaahi me'a fakalilifu, faihia, fakaehaua, fetā'aki pe lea ta'efe'unga.
- 'Oku mau fakakalalasi 'a e ngaahi faiva, DVD, mo e keimi vitiō kotoa pē 'oku fakangatangata fakata'umotou'a 'i Nu'u Sila'.
- 'E lava foki ke mau fakakalalasi 'a e ngaahi tohi', makasini', ngaahi faile fakakomipiuta', pea mo e ngaahi me'a lahi ange ai.

‘Oku toe tali atu foki ‘e he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa’u Tohi’ ‘a e ngaahi fehu’i mo e ngaahi lāunga mei’ he kakai ‘o e fonua’. ‘Oku mau fakahoko ‘a e ngaahi fakatotolo felāve’i mo e ngaahi kaveinga ki hono sivi fakangofua ‘o e nāunau ‘ata’ mo e tohi’. ‘Oku mau toe ‘oatu foki ‘a e fale’i, fakamatala mo e ngaahi nāunau ta’etotongi felāve’i mo e sivi fakangofua’.

‘E lava ke kole ‘e he kakai ‘o e fonua’ ki he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa’u Tohi’ ke ne fakakalakalasi ha me’a – ‘o hangē ko ha tohi pe makasini. Vakai ki he konga ki he *Fetu’utaki ki he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa’u Tohi’* ki ha ngaahi fakamatala lahi ange felāve’i mo hano fakakalakalasi ‘o ha me’a.

The Film and Video Labelling Body (Kautaha ki hono Faka’ilonga’i Fakafa’ahinga ‘a e Filimi faiva’ mo e Vitioo’)

- ‘Oku’ ne fakakalakalasi ‘a e ngaahi filimi faiva’, DVD mo e keimi vitioo’ ‘a ia ‘oku’ *‘ikai* ke fakangatangata fakata’umotu’a’.
- ‘Oku’ ne tuku mai ‘a e ngaahi faka’ilonga fakakalakalasi ki he ngaahi filimi faiva mo e DVD kotoa pē.

‘OKU TOKANGA’I ‘E HE POTUNGĀUE POLISI’, KASITOMU’, MO E POTUNGĀUE KI HE NGAahi ME’A FAKALOTOFONUa’ (DEPARTMENT OF INTERNAL AFFAIRS) HONO FAKAHOKO ‘A E LAO KI HE SIVI FAKANGOFUA ‘O E NĀUNAU ‘ATA’ MO E TOHI’ ‘I NU’U SILA’

Ko e Potungāue ki he Ngaahi Me’a Fakalotofonua’ (The Department of Internal Affairs)

Ko e Censorship Compliance Unit (‘Iuniti ki hono Fakapapau’i ‘o e Muimui Pau ki he Sivi Fakangofua ‘o e Nāunau ‘Ata’ mo e Tohi’) ‘o e Potungāue ki he Ngaahi Me’a Fakalotofonua’ ko e kautaha tefito ia ‘oku’ ne tokanga’i ‘a e muimui ki he lao ‘a Nu’u Sila ki hono sivi fakangofua ‘o e nāunau ‘ata’ mo e tohi’. ‘Oku fakapapau’i ‘e he Censorship Compliance Unit ‘a e muimui ki he ngaahi fakakalakalasi ‘oku tu’utu’unia ‘e he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa’u Tohi’. ‘Oku malava ‘e he Censorship Compliance Unit ke ne ‘oatu ki he fakamaau’anga’ ha kakai pe ngaahi kautaha ‘oku nau maumau’i ‘a e Lao ki he Fakakalakalasi ‘o e Nāunau ‘Ata’ mo e Fa’u Tohi’.

Fetu’utaki ki he Censorship Compliance Unit kapau ‘oku’ ke pehē kuo maumau’i ‘e ha tokotaha pe kautaha ‘a e lao ki he sivi fakangofua ‘o e nāunau ‘ata’ mo e tohi’. Fetu’utaki ki he Censorship Compliance Unit ‘i he:

- censorship@dia.govt.nz
- 0800 257 887
- www.dia.govt.nz/Services-Censorship-Compliance-Index

Ko e Sēvesi Kasitomu ‘a Nu’usila’

‘Oku ta’ofi ‘e he Sēvesi Kasitomu’ ha hū mai ‘a e ngaahi nāunau ‘oku fakataputapui’ ki Nu’u Sila mei’ he ngaahi fonua kehe’. Fetu’utaki k ihe Sēvesi Kasitomu’ ‘i he:

- feedback@customs.govt.nz
- 0800 428 786

Ko e Kau Polisi’

‘Oku ngāue ‘a e kau polisi’ mo e Sēvesi Kasitomu’ pea mo e Potungāue ki he Ngaahi Me‘a Fakalotofonua’ ke fakapapau’i ‘a e muimui ki he lao sivi fakangofua ‘o e nāunau ‘ata’ mo e tohi’ ‘i Nu‘u Sila’. Fetu‘utaki ki he ‘api polisi’ ‘i ho feitu‘u’ ki ha fakamatala lahi ange.

Fetu‘utaki ki he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa‘u Tohi’

‘Oku fakahoko atu ‘e he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa‘u Tohi’ ‘a e tali ki he ngaahi lāunga’ mo ne tali atu ha ngaahi fehu’i felāve’i mo e sivi fakangofua ‘o e nāunau ‘ata’ mo e tohi’ ‘i Nu‘u Sila’. Fetu‘utaki ki he ‘Ōfisi ‘o e Fakakalakalasi ‘o e Filimi’ mo e Fa‘u Tohi’ ‘i he:

- information@copyright.govt.nz
- 0508 236 767